

Säkerhetsavdelningen

SÄKERHETSBESTÄMMELSE

Fastställt datum

2025-06-02

Diarienummer

TN 2024-0008

Revisionsnummer

11

Infosäk. klass

K1 (Öppen)

Informationsägare:

Daniel Wemmergård

Granskat av:

Hans Höwitz

Fastställd av:

Pelle Rytterlund

SSÄ SÄB-0478 Säkerhetsbestämmelse rörande miss- bruksförebyggande arbete i trafiksäkerhetshänseende inom TF:s spår-, väg- och sjötrafik

Roller	Namn och avd	Datum
Informationsägare	Daniel Wemmergård	
Granskad av	Hans Höwitz	
Fastställd av	Pelle Rytterlund	2025-06-02

Versionshistorik

Datum	Version	Orsak till revidering	Handläggare
2025-06-02	11	Förtydligat i avsnitt 5.3.5, nytt avsnitt 7.1 om godkända alkoholmätare, redaktionella ändringar.	Daniel Wemmergård
2024-06-17	10	Förtydligande om stationära och fordonsmonterade alkolås för spårburen trafik.	Daniel Wemmergård
2023-10-01	9	Förtydligande vid rapportering av genomförda alkohol- och drogtestar. Blankettmall bifogas som bilaga. Mindre redaktionella ändringar.	Harald Schaffhauser
2021-11-01	8	Sjötrafiken inkluderas samt ett förtydligande att krav även gäller för personal som i övrigt har arbetsuppgifter som har betydelse för trafiksäkerheten. Rapportering vid positiva utslag har inarbetats, SSÅ RUT-0473 utgår härmed. Mindre redaktionella ändringar	Harald Schaffhauser
2019-03-01	7	Förtydligande av krav på alkolås. Detekteringskrav för fordonsmonterade och stationära alkolås. Årlig rapportering av utfall av slumpmässiga alkohol- och drogtestar.	Harald Schaffhauser
2018-04-03	6	Alkoholutandningsprov kan ersättas av godkända blodprovtestningssystem. TF tillåter nu på vissa villkor stationära alkolås istället för fordonsmonterade alkolås inom spårtrafiken. Mindre redaktionella ändringar.	Harald Schaffhauser
2016-09-01	5	Syfte och tillämpning förtydligat. Krav på ackrediterat laboratorium och MRO:s ansvar förtydligat. Kraven på hantering av alkolås förtydligade. Felaktighet i avsnittet om fortbildning för chefer m.fl. korrigerat. Kraven av provtagningsmetoder vid nyanställning och periodiska hälsoundersökningar justerade. Utökade krav på information om droger och alkohol för berörd personal.	Harald Schaffhauser

2015-12-01	4	Krav om obligatorisk provtagning vid hyttbyte slopad.	Harald Schaffhauser
2015-02-16	3	Ändring av provtagning se markering	Gun Eriksson
2014-10-15	2.0	Förändring av krav på testmetod och dess omfattning samt förtydligande av rutin för användning av alkolås.	Gun Eriksson
2012-09-01	1.0	Ny SÄK.	Arne Grundberg

Sakändringar i texten i förhållande till närmast föregående version av detta dokument är markerade med ett lodrätt streck i vänstra marginalen (enligt exemplet till vänster om denna text).

Innehållsförteckning

1	Syfte.....	5
2	Tillämpning.....	5
3	Ansvars- och kompetenskrav	5
3.1	Drogtestprogram.....	5
3.2	Behörig att utföra provtagning och analys.....	5
4	Kravhänvisning	5
5	Utförande av drog- och alkoholtester	6
5.1	Allmänt.....	6
5.2	Information om alkohol och droger.....	6
5.3	Provtagning	6
5.3.1	Metoder för provtagning	6
5.3.2	Vad provtagning ska omfatta	6
5.3.3	Hälsokontroller vid nyanställning och periodiska hälsokontroller	7
5.3.4	Slumpvis provtagning	7
5.3.5	Undersökning vid tillbud/olycka eller efter avstängning	7
5.3.6	På förekommen anledning och vid misstanke	8
6	Rapportering	8
6.1	Rapportering vid positiva utslag	8
6.2	Årlig sammanställning	8
7	Alkolås.....	9
7.1	Godkända alkoholmätare.....	9

Säkerhetsavdelningen

SÄKERHETSBESTÄMMELSE

TN 2024-0008

Infosäk. klass
K1 (Öppen)

8	Utbildning/träning för chefer och nyckelpersoner	9
9	Definitioner och ordförklaring	9
Bilaga: Mall Redovisning missbruksförebyggande arbete		

1 Syfte

Syftet med denna säkerhetsbestämmelse är att säkerställa att personal med arbetsuppgifter som har betydelse för trafiksäkerheten, eller som har behörighet att beträda SL:s spåranläggningar, inte brukar narkotika eller är beroende av eller missbrukar alkohol eller andra beroendeframkallande ämnen.

2 Tillämpning

Denna säkerhetsbestämmelse ska tillämpas för all personal med behörighet enligt SL:s Trafiksäkerhetsinstruktioner (SL Tri) liksom för personal som i övrigt framför spår-, vägfordon och fartyg för SL-trafikens räkning, Waxholmsbolaget, i trafikförvaltningens egen regi, genom entreprenör eller på annat sätt.

Bestämmelsen gäller även för personal som i övrigt har arbetsuppgifter som har betydelse för trafik- och sjösäkerheten, såsom reparatörer, besiktningsmän, trafikledare, däcksmatrosar samt andra personalkategorier med trafikrelaterade arbetsuppgifter.

3 Ansvars- och kompetenskrav

3.1 Drogtestprogram

Nedanstående provtagningsrutiner och medicinska krav gäller.

TF:s trafikentreprenörer och underhållsentreprenörer ska ha ett drogtestningsprogram för sin egen personal och för anlitate underentreprenörers personal.

För att upprätta ett drogtestningsprogram som uppfyller TF:s krav enligt denna SÄB och löpande övervaka att detta program fungerar ska särskild medicinsk expertis, en s.k. MRO-läkare (Medical Review Officer), anlitas.

3.2 Behörig att utföra provtagning och analys

Provtagning ska ske enligt ett av MRO-läkaren fastställt protokoll och utföras av av MRO-läkaren godkända utförare.

Det laboratorium som anlitas ska kunna dokumentera hög kvalitet i sitt arbete och vara ackrediterat för missbruksanalyser i arbetslivet. Ackrediteringen ska omfatta både screening och verifikation. I Sverige är det Swedac som ger ackreditering enligt Europaanorm EN 45001. Laboratoriet ska vid förfrågan kunna visa ett dokument som beskriver omfattningen av ackrediteringen och aktuella ackrediteringsnivåer.

4 Kravhänvisning

Krav finns förutom i lagstiftning och i Transportstyrelsens föreskrifter även i

- SLL "Riktlinjer för alkohol och drogfria arbetsplatser".
- SSÄ SÄB-0484 Hälsoundersökning gällande trafiksäkerhet.
- SSÄ SÄB-0466 Hantering av tillbud och olycka i TF:s spårverksamhet
- SL Trafiksäkerhetsinstruktioner.

Med "påverkad person" avses inom SL-trafiken att ett mätbart provtagningsresultat erhålls vid provtagning. Det innebär att förutom krav på drogfrihet gäller för alkohol en promillegräns på 0,0 ‰ vid tjänstgöring.

5 Utförande av drog- och alkoholtester

5.1 Allmänt

Vid all testning ska undersökningen innefatta analys av saliv- eller urinprov enligt kraven nedan för påvisande av eventuellt bruk av droger, läkemedelsmissbruk samt alkoholutandningsprov. Blodprov kan även tas för att påvisa eventuell ohälsosam konsumtion av alkohol, se även punkt 5.3.3.

5.2 Information om alkohol och droger

Samtlig personal med behörighet enligt SL Tri, samt personal som i övrigt framför spår-, vägfordon och fartyg eller utöva övriga arbetsuppgifter enligt punkt 2 ovan för SL-trafikens räkning ska vid nyutbildning och fortbildning informeras om farorna med alkohol, droger och beroendeframkallande läkemedel i arbetet.

I denna information ska relevanta delar av denna säkerhetsbestämmelse vara en del.

5.3 Provtagning

5.3.1 Metoder för provtagning

- **Alkoholmätare:** för kontroll av eventuell alkohol i kroppen genom utandningsprov.
- **Salivprov:** för kontroll av eventuell drogpåverkan i kroppen enligt fastställda procedurer.
- **Urinprov:** för kontroll av eventuell drogpåverkan i kroppen sker genom att urinprov lämnas enligt fastställd procedur.
- **Blodprov:** för kontroll av framför allt misstänkt högt alkoholbruk under en längre tid. Metoderna ska vara CDT eller PEth.

All analys efter provtagning ska göras av för ändamålet ackrediterat laboratorium.

Andra testmetoder får inte användas utan skriftligt godkännande av trafikförvaltningens säkerhetsdirektör, vilken inför beslut ska rådgöra med TF:s kontaktläkare.

5.3.2 Vad provtagning ska omfatta

- a) Alkoholtest, genom alkoholutandningsprov eller alkoholkonsumtionsmarkörer i form av blodprov.
- b) Drogtest av följande substanser genom salivprov eller urinprov.
 - Morfin.
 - Kokain.
 - Amfetamin.
 - Cannabis.
 - Beroendeframkallande läkemedel t.ex. Bensodiazepiner, Tramadol.
- c) På särskild indikation ska utökad drogtest genom urinprov även utföras för Steroider.

5.3.3 Hälsokontroller vid nyanställning och periodiska hälsokontroller

Före anställning av personal där tjänsten kräver en Tri-behörighet eller i övrigt framför spår-, vägfordon och fartyg för SL-trafikens räkning, Waxholmsbolaget samt för personal som i övrigt har arbetsuppgifter som har betydelse för trafik- och sjösäkerheten, ska anställningssökande genomgå undersökning

avseende användning av droger, trafikfarliga läkemedel och alkohol.

Provtagningen ska ske genom antingen urinprov eller salivprov samt blodprov eller alkoholutandningsprov lämnas vid nyanställning och vid periodiska hälsokontroller enligt SL Tri eller Körkortslagen.

TF:s trafikentreprenörer och underhållsentreprenörer som i sitt drogtestningsprogram väljer att använda godkända blodprovtestningsmetoder för alkoholkonsumtionsmarkörer (CDT eller PEth) behöver inte också genomföra alkoholutandningsprov vid hälsokontroller.

Ovanstående gäller även vid omplacering av en redan anställd person.

Vid särskild anledning (på särskild indikation) ska samråd ske med berörd arbetsgivares medicinskt ansvariga företagsläkare om huruvida utökad provtagning behöver ske enligt punkt 5.3.6. nedan.

5.3.4 Slumpvis provtagning

Slumpvisa oannonserade drogtester på redan anställd personal enligt punkt 2 samt punkt 5.3.3 ska ske via urinprov eller via salivprov samt alkoholutandningsprov.

Som minst 15 % av berörd personal ska inom en tolv månaders period ha varit föremål för slumpmässig provtagning. Slumpdragningen ska ske så att testerna fördelas över dygnet, veckan och kalenderåret. Provtagning ska genomföras vid arbetspassets början eller i nära anslutning därtill. Provtagning får vid särskilda behov även utföras under pågående arbetsdag.

5.3.5 Undersökning vid tillbud/olycka eller efter avstängning

TF:s trafikentreprenörer och underhållsentreprenörer är; för egen personal och för anlitate underentreprenörers personal, ansvariga för att provtagning av alkohol och droger kan genomföras i anslutning till händelsen.

Provtagning ska genomföras i omedelbar anslutning till händelsen. Vid testerna ska vedertagna testmetoder användas, t ex salivprov eller alkoholutandningsprov.

Vid händelse där det helt kan uteslutas att personalens agerande bidragit till händelsen, behöver alkoholutandningsprov och drogtest inte utföras, om inte särskilda skäl föreligger (undantaget syftar på s.k. framförhopp i spårtrafiken).

Vid tveksamheter om händelseförlopp ska säkerhetsutredaren ta beslut om huruvida inblandad personal ska testas eller inte.

Entreprenörens drogtestningsprogram ska innefatta rutiner för hur kraven på alkohol-och drogtestning i anslutning till olyckor och tillbud ska uppfyllas samt kontaktuppgifter som kan delges säkerhetsutredare och/-eller faktainsamlare. Denna rutin ska godkännas av TF SÄK.

5.3.6 På förekommen anledning och vid misstanke

Vid misstanke om alkoholmissbruk, hög alkoholkonsumtion eller bruk av droger ska provtagning ske genom såväl urinprov som godkänd blodprovtestningsmetod för alkoholkonsumtionsmarkörer.

Vid misstanke om bruk av andra otillåtna substanser som t.ex. steroider eller beroendeframkallande läkemedel ska drogtest även omfatta sådana substanser.

Uppföljande provtagningar ska genomföras i samråd med företagsläkare under minst 6 månader.

6 Rapportering

6.1 Rapportering vid positiva utslag

I de fall där det upptäcks att förare av fordon eller fartyg, eller person som innehar annan säkerhetstjänst eller spår- eller tunnelbehörighet, indikerar positivt utslag på test (misstänkt alkoholpåverkan) eller indikerar misstänkt påverkan av narkotiska preparat, ska TF meddelas enligt rutinen nedan. Observera att rutinen även omfattar förare av fordon eller fartyg även om denne ännu inte hunnit framföra fordonet eller fartyget men dock påbörjat sin tjänstgöringstid. Samma rutin gäller oavsett om upptäckten skedde vid en periodisk kontroll, en slumpmässig provtagning eller vid provtagning efter en händelse eller misstanke.

I samtliga fall enligt ovan ska TF meddelas senast vardagen efter det att påverkan upptäcktes.

Rapporten skickas som ett mejl till epostadressen: tf.sakerhet@sl.se

Denna ska innehålla minst nedanstående uppgifter

- Datum och tid för händelsen
- Trafikentreprenör/underhållsentreprenör/uppdragstagare
- Plats för händelsen
- Linjenummer och fordonsnummer eller fartygsnamn
- Åtgärder som arbetsgivaren vidtagit

6.2 Årlig sammanställning

TF:s trafikentreprenörer och underhållsentreprenörer ska årligen skriftligen sammanställa utfallet av genomförda alkohol- och drogtesterna och rapportera till TF senast 31 mars efterföljande år enligt av TF framtagen blankett (bilaga).

Rapporten skickas som ett mejl till epostadressen: tf.sakerhet@sl.se

7 Alkolås

För spårburen trafik är alkolås som är stationära att föredra framför hyttmonterade. Det skapar förutsättningar att i ett tidigare skede fånga upp personer som blåst positivt (är alkoholpåverkade) och på så sätt undvika att detta konstateras först när föraren anländer till fordonet. Det blir då en hantering som leder till mindre konselkvenser för trafiken och individen.

I fordonsmonterade alkolås, såväl som i stationära alkolås, gäller ett detekteringskrav på 0,10 milligram alkoholkoncentration per liter i utandningsluften, motsvarande 0,2 promille i blodet. När alkoholkoncentrationen dessa nivåer eller över är alkotestet inte godkänt.

Provtagning av föraren via alkolås, stationärt eller fordonsmonterat, ska ske vid arbetsdagens början. Provtagning av föraren ska även ske när alkolåssystemet begär det.

För fordon inom vägtrafik gäller vid avlösning att tillträdande förare är skyldig att nollställa alkolåset och utföra alkotest innan fordonet får framföras. Eventuell nyckel till alkolås får under inga förhållanden lämnas kvar i alkolåset vid avlösning för att kringgå krav på alkotest.

7.1 Godkända alkoholmätare

Alkoholmätare som används ska uteslutande bygga på bränslecellsteknik eller IR-teknik. Alkoholmätare av halvledarmodell godkänns inte. Instrumenten ska vara kalibrerade enligt tillverkarens anvisning.

8 Utbildning/träning för chefer och nyckelpersoner

Chefer, arbetsledande personal och fackliga förtroendemän för personal som omfattas av kraven i denna SÄB ska ha erforderlig kompetens i missbruksfrågor och ska minst vartannat år genomgå fortbildning i ämnet.

9 Definitioner och ordförklaring

TF	Trafikförvaltningen
FC	Förvaltningschefen för trafikförvaltningen
SSÄ	Trafikförvaltningens system för säkerhetsstyrning
Tri	Trafiksäkerhetsinstruktion
SÄB	Säkerhetsbestämmelse

Bilaga till SSÄ SÄB-0478

Redovisning missbruksförebyggande arbete för pe- rioden

20__-__-__ till 20__-__-__

Bakgrund

Trafikförvaltningens SÄB-0478 Säkerhetsbestämmelse rörande missbruks-förebyggande arbete i trafiksäkerhetshänseende inom TF:s spår-, väg- och sjötrafik ställer krav på att samtliga entreprenörer med trafikuppdrag inom TFs trafik "SL-trafiken" senaste den 31:a mars varje år ska rapportera till trafikförvaltningen om dennes missbruksförebyggande arbete. Rapporten ska ske skriftligt och innefatta föregående års utfall av slumpmässiga alkohol- och drogtester. Rapporten ska primärt signeras av entreprenörens säkerhetschef och i annat fall av annan likvärdig funktion.

Rapporteringen ska läggas upp på anvisat webforum hos trafikförvaltningen enligt nedan mall senast den 31:a mars varje år.

Säkerhetsavdelningen

SÄKERHETSBESTÄMMELSE

TN 2024-0008

Infosäk. klass
K1 (Öppen)

Rapportering

10 Företag

Välj ett objekt.

11 Testorganisationer

Skriv en förklarande text vad som avses här, kanske ange exempel?

Namn (företag/ organisation)	Adress	Telefon	Utför följande tester:
			☐ Slumpmässiga ☐ Tillbud/olycka/misstanke ☐ Övriga (t.ex. periodiska)
			☐ Slumpmässiga ☐ Tillbud/olycka/misstanke ☐ Övriga (t.ex. periodiska)
			☐ Slumpmässiga ☐ Tillbud/olycka/misstanke ☐ Övriga (t.ex. periodiska)

12 Antal tester

Totalt antal tester inom SL-trafiken för perioden för personal i trafiksäkerhets- tjänst eller personal med spår- och tunnelbehörighet (redovisningen ska omfatta hela företaget – inte delas upp på arbetsplats/arbetsställe).

12.1 Slumpmässig testning

Vad gäller slumpmässig testning, motsvarar antal genomförda tester minst 15% av antal anställda i företaget?

☐ Ja ☐ Nej

Om nej, kommentera avvikelser:

Klicka eller tryck här för att ange text.

12.2 Urvalsmetod

Beskriv, kortfattat, hur urvalsmetoden (slumpandet) har varit upplagd under perioden.

Klicka eller tryck här för att ange text.

12.3 Droger (exkl. alkohol)

Antal verifierade positiva testresultat för varje testkategori och aktuellt preparat. (=Prover som kvarstår som positiva efter genomgången verifieringsanalys och MRO-bedömning.)

Säkerhetsavdelningen

SÄKERHETSBESTÄMMELSE

TN 2024-0008

Infosäk. klass
K1 (Öppen)

	Slumpmässig	Tillbud/olycka	Övriga (t.ex. periodiska)	Totalt
Antal positiva utfall				
Antal genomförda tester				

Vid positiva utfall skriv här vilka substanser:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Säkerhetsavdelningen

SÄKERHETSBESTÄMMELSE

TN 2024-0008

Infosäk. klass
K1 (Öppen)

12.4 Alkohol

	Alkoskåp	Slumpmässig	Tillbud/olycka	Övriga (t.ex. periodiska)	Totalt
Antal positiva utfall					
Antal genomförda tester					

Antal positiva utfall vid alkotest genom utandningsprov.

När har de slumpmässiga alkotesten genom utandningsprov genomförts – vid tjänstens början, under pågående tjänstgöring eller vid tjänstens slut?

Klicka eller tryck här för att ange text.

13 Utbildning och information

13.1 Utbildning

Utbildningar i alkohol- och narkotikafrågor som har genomförts under perioden (ange målgrupp, antal deltagare samt innehåll)?

Klicka eller tryck här för att ange text.

Säkerhetsavdelningen

SÄKERHETSBESTÄMMELSE

TN 2024-0008

Infosäk. klass
K1 (Öppen)

13.2 Information

Vilka informationsinsatser rörande alkohol, narkotika samt trafikfarliga läkemedel riktade till anställda har genomförts under perioden? (Bifoga eventuella skriftliga informationsblad som delats ut, kopior på notiser i personaltidning etc.)

Klicka eller tryck här för att ange text.

Uppgifterna sammanställda och inlämnade av:

Klicka eller tryck här för att ange text.

Namn, företagets säkerhetschef/ansvarig

Klicka eller tryck här för att ange text.

Telefon/e-postadress

Signatur

Klicka eller tryck här för att ange text.

Datum